

WPŁYW NIEKTÓRYCH CZYNNIKÓW NA EFEKTYWNOŚĆ LECZENIA TORBIELI JAJNIKOWYCH U KRÓW

Józef Romaniuk

Zakład Fizjopatologii Rozrodu i Inseminacji
Instytut Weterynarii, Oddział Bydgoszcz

Z przeglądu bogatej literatury dotyczącej leczenia torbieli jajnikowych u krów wynika, że autorzy zajmowali się głównie opracowywaniem nowych metod względnie porównywaniem lub sprawdzaniem skuteczności już znanych. Istnieje tylko kilka doniesień na temat czynników, które poza samym zabiegiem leczniczym mogą mieć wpływ na efekty leczenia torbieli jajnikowych. Roberts [1] wykazał, że na skuteczność zabiegów leczniczych miała wyraźny wpływ długość okresu jaki minął od wycielenia do zabiegu. Najlepsze efekty dawały leczenie przeprowadzane do 150 dni po porodzie. Schjerven [3], lecząc przy pomocy mechanicznego rozgniatania torbieli, uzyskiwał znacznie lepsze wyniki w przypadkach, w których zabieg ten stosował między 21 a 69 dniem po wycieleniu, niż u krów leczonych w okresie późniejszym. Autor wykazał również, że wiek krów nie miał wpływu na skuteczność leczenia.

Brak dostatecznego naświetlenia w literaturze, jak również stwierdzenie w poprzednich badaniach [2] jednakowej skuteczności kilku powszechnie stosowanych metod, a jednocześnie fakt, że około 25% przypadków nie daje się wyleczyć skłoniły autora do przeanalizowania wpływu pięciu różnych czynników na skuteczność leczenia.

MATERIAŁ I METODY

Badania przeprowadzono na terenie 6 obór, należących do gospodarstw uspołecznionych, gdzie w okresie kilku lat poddano leczeniu 280 krów z torbielami jajnikowymi. Krowy te w grupach po 70 sztuk leczono następującymi metodami: 1) rozgniatanie torbieli i jednorazowa domięśniowa iniekcja 400-500 mg progesteronu w oleju, 2) rozgniatanie

torbieli i jednorazowa iniekcja 5000 j.m. gonadotropiny kosmówkowej w oleju, 3) po rozgnieceniu torbieli podawano dożylnie preparat „Nymfalon” zawierający 3000 j.m. gonadotropiny kosmówkowej oraz 125 mg progesteronu, 4) mechaniczne rozgniatanie torbieli jajnikowych bez stosowania hormonów. Wszystkim krowom leczonym tymi metodami, u których stwierdzano zmiany w macicy, podawano jednorazowo domacicznie po 100 ml roztworu Lugola.

Zastosowane metody leczenia dały w przybliżeniu identyczne wyniki. W grupie krów leczonych metodą pierwszą zacieliło się po jednym zabiegu leczniczym 70,1%, a łącznie po zabiegu pierwszym i powtarzanych 75,7% sztuk; w grupie drugiej dane te kształtowały się następująco: 60,0 i 75,7%, w trzeciej: 64,3 i 77,8%, w czwartej: 68,9 i 70,0%. Wszystkie 280 przypadków potraktowano jako jedną grupę i przeanalizowano wpływ na skuteczność leczenia następujących czynników: czas od wycielenia do przeprowadzenia zabiegu, wiek krów, wysokość produkcji mlecznej, pory roku oraz charakter cyklu płciowego w okresie przed zdiagnozowaniem schorzenia.

WYNIKI

Pierwsza analiza dotycząca skuteczności zabiegów leczniczych przeprowadzonych między 37 a 366 dniem po wycieleniu wykazała, że najlepsze efekty (75,4 i 75,0% po jednym zabiegu, 86,0 i 85,4% łącznie po pierwszym i powtarzanych) uzyskiwano, jeżeli leczenie stosowane było między 91 a 150 dniem po porodzie (tab. 1). Skuteczność zabiegów przeprowadzanych w okresie późniejszym po wycieleniu wyraźnie malała. Różnica między ogółem krów wyleczonych w okresie 91-150 dni po wycieleniu, a więcej niż 180 dni po wycieleniu — wynosząca 27,6%, okazała się wysoce istotna przy $p = 0,01$.

Wyniki leczenia krów przedstawione w tabeli 2 wskazują, że zwierzęta w pięciu różnych grupach wiekowych w zasadzie podobnie reagowały na leczenie, jedynie nieco gorsze rezultaty uzyskano łącznie po terapii jednorazowej i powtarzanej u krów w wieku od 7-11 lat.

Leczenie torbieli jajnikowych u krów o różnej średniej wydajności mlecznej (tab. 3) było najbardziej skuteczne (77,2 i 83,3% wyników pozytywnych) w stadach o najwyższej średniej rocznej produkcji, kształtującej się w granicach 4472-4764 kg rocznie od sztuki, natomiast najniższą skuteczność leczenia (58,72 i 71,8% wyników pozytywnych) zarejestrowano w stadach o średniej wydajności 3500-3852 kg.

Z przedstawionych w tabeli 4 danych wynika, że skuteczność leczenia w znacznym stopniu uzależniona była od pór roku; najlepsze efekty uzys-

kiwano na wiosnę — 74,2⁰/₀ (79,0⁰/₀), natomiast zdecydowanie najgorsze w okresie lata — 56,5⁰/₀ (63,0⁰/₀) wyników pozytywnych.

Dane przedstawione w tabeli 5 wskazują, że istnieje wyraźne różni-

Tabela 1

Wyniki leczenia torbieli jajnikowych u krów w różnym okresie po wycieleniu

Okres od wycielenia do leczenia dni	Krów poddanych leczeniu szt.	Liczba przeprowadzonych zabiegów leczniczych	Krów wyleczonych po jednym zabiegu szt.	Procent	Krów wyleczonych ogółem	Procent
37-90	77	102	50	64,9	57	74,0
91-120	57	76	43	75,4	49	86,0
121-150	48	58	36	75,0	41	85,4
151-180	36	40	24	66,7	26	72,2
181-366	62	76	32	51,6	36	58,1

Tabela 2

Wyniki leczenia torbieli jajnikowych u krów w różnym wieku

Wiek krów lat	Krów poddanych leczeniu szt.	Liczba przeprowadzonych zabiegów leczniczych	Krów wyleczonych po jednym zabiegu szt.	Procent	Krów wyleczonych ogółem	Procent
3	54	72	36	66,7	44	81,5
4	65	81	48	73,8	51	78,5
5	64	89	39	60,9	46	71,9
6	41	48	27	65,9	31	75,6
7-11	56	62	35	62,5	37	66,1

Tabela 3

Wyniki leczenia torbieli jajnikowych u krów o różnych wydajnościach mleka

Średnia wydajność kg	Krów poddanych leczeniu szt.	Liczba przeprowadzonych zabiegów leczniczych	Krów wyleczonych po jednym zabiegu szt.	Procent	Krów wyleczonych ogółem	Procent
3034-3261	54	62	40	74,1	40	74,1
3500-3852	160	210	94	58,7	115	71,8
4472-4764	66	80	51	77,2	55	83,3

Tabela 4

Wyniki leczenia torbieli jajnikowych u krów w różnych porach roku

Pora roku	Krów poddanych leczeniu szt.	Liczba przeprowadzonych zabiegów leczniczych	Krów wyleczonych po jednym zabiegu szt.	Procent	Krów wyleczonych ogółem	Procent
Wiosna	62	73	46	74,2	49	79,0
Lato	46	60	26	56,5	29	63,0
Jesień	95	118	61	64,2	70	73,7
Zima	77	101	52	67,5	77	81,7

Tabela 5

Wyniki leczenia torbieli jajnikowych u krów z różnym charakterem cyklu płciowego

Charakter cyklu	Krów poddanych leczeniu szt.	Liczba przeprowadzonych zabiegów leczniczych	Krów wyleczonych po jednym zabiegu szt.	Procent	Krów wyleczonych ogółem	Procent
Snębica	31	55	6	19,3	8	25,8
Anestrus po wycieleniu	127	160	94	74,0	110	86,6
Anestrus po unasięnięciu	94	106	67	71,3	73	77,7
Ruje w nieregularnych odstępach czasu	28	31	18	64,2	18	64,2

cowanie reagowania krów na leczenie w zależności od charakteru cyklu płciowego w okresie poprzedzającym leczenie. Najbardziej podatne na leczenie okazały się krowy z objawami *anestrus* po wycieleniu — 74,0% (86,6%), w przeciwieństwie do tych zdecydowanie najslabiej na leczenie reagowały sztuki z objawami snębicy — 19,3% (25,8% wyników pozytywnych).

OMÓWIENIE WYNIKÓW

Przeprowadzone badania wykazały, że takie czynniki jak: długość okresu między wycieleniem a zastosowaniem zabiegu leczniczego, pora roku, w której przeprowadzono leczenie, oraz charakter cyklu płciowego w okresie poprzedzającym leczenie miały wyraźny wpływ na skuteczność

leczenia torbieli jajnikowych. Natomiast wiek krów oraz wysokość produkcji mlecznej nie oddziaływały na skuteczność zabiegów leczniczych. Naszym zdaniem nieznacznie gorsze wyniki leczenia krów w wieku 7-11 lat należy przypisać głównie niecierpliwości hodowców, którzy pozbywali się starszych zwierząt nie czekając na wyniki ich leczenia. Natomiast najniższa skuteczność leczenia krów w oborach o średniej od 3500 do 3852 kg spowodowana była nie wysokością produkcji mlecznej, lecz niewłaściwym żywieniem tych zwierząt.

Skuteczność zabiegów leczniczych ulegała wahaniom w różnych porach roku, najmniej efektywne okazały się zabiegi przeprowadzane w okresie letnim. Jest to zjawisko dość dziwne, najtrudniejsze do leczenia były torbiele jajnikowe pojawiające się w lecie, a więc w okresie, w którym zwierzęta znajdują się w najbardziej korzystnych warunkach środowiskowych i nie są narażone na niedobory żywieniowe. Jedną z głównych przyczyn niższej skuteczności leczenia w okresie letnim wydaje się być znacznie większy udział krów „torbielowatych”, wykazujących objawy snębicy, które to krowy dawały się wyleczyć tylko w około 25%.

Wyraźną współzależność, jaką stwierdzono między charakterem cyklu płciowego w okresie poprzedzającym rozpoznanie schorzenia a skutecznością zabiegów leczniczych przypuszczalnie należy tłumaczyć różną częstotliwością występowania u tych zwierząt nieodwracalnych zmian w przysadce i macicy. Zmiany te należą do rzadkości u krów z anestrus po wycieleniu, natomiast najczęściej występują one u sztuk z objawami snębicy.

PISMIENNICTWO

1. Roberts S. J., Cornell Vet., 45, 497, 1955.
2. Romaniuk J., Bull. vet. Inst. Puławy, 16, 98, 1972.
3. Schjerven L., Nord. Vet.-Med., 17, 382, 1965.

Ю. Романюк

ВЛИЯНИЕ НЕКОТОРЫХ ФАКТОРОВ НА ЭФФЕКТИВНОСТЬ ЛЕЧЕНИЯ КИСТОЗНЫХ ЯИЧНИКОВ У КОРОВ

Резюме

Анализ результатов лечения 280 коров с кистозными яичниками показал, что эффективность лечения зависит от таких факторов, как время от отела до начала лечения, время года и характер полового цикла в период до лечения, тогда как возраст коров и их молочность не оказывали влияния на эффективность лечения.

J. Romaniuk

THE INFLUENCE OF SOME FACTORS ON THE EFFECTS OF TREATMENT
OF CYSTIC OVARIES IN COWS

S u m m a r y

Analysis of the results of treatment of 280 cows affected with cystic ovaries showed that the effectiveness of treatment was influenced by such factors, as length of time from parturition to the treatment, year season and the pattern of sexual cycle before treatment. The age of the animals and the milk production level did not affect the treatment results.